

Gréciano, Philippe; Humbley, John (coord.). **Langue et droit: Terminologie et traduction. Revue Française de Linguistique Appliquée.** Vol. 16 (2011), núm. 1, 136 p. ISSN 1386-1204

Montserrat Serra Figueras*

La *Revue française de linguistique appliquée* és una publicació de caire acadèmic de periodicitat semestral amb setze anys d'història, promoguda per professors d'universitats franceses i per professors francesos que treballen en universitats d'arreu. Tots els números des de 2001 (la revista va néixer el 1996), a partir del volum VI, estan disponibles en línia al portal Cairn a l'adreça <http://www.cairn.info/revue-francaise-de-linguistique-appliquee.htm>. Cairn és una plataforma creada per quatre editorials que publiquen revistes de ciències humanes i socials en francès amb l'objectiu de millorar la seva presència a Internet. Ofereix també les seves eines tecnològiques i comercials a persones i entitats que vulguin difondre la versió electrònica de les seves publicacions a la xarxa. La plataforma permet fer una cerca i accedir als articles de la *Revue* per números, per temes, per autors, etc.

El número que ressenyem, el trenta-unè, *Langue et droit: terminologie et traduction*, està coordinat per Philippe Gréciano, de la Universitat de Grenoble, i John Humbley, de la Universitat de París-Diderot. És un volum amb articles força diferents que mostra acostaments diversos i complementaris a les qüestions que planteja la comunicació jurídica en contextos multilingües, en contextos multilingües i multiculturals o en contextos multilingües i multijurídics. L'eix central de tot plegat és la traducció, i la terminologia hi és present en major o menor grau en bona part dels articles.

L'heterogeneïtat d'aquest número, amb la diversitat dels temes tractats, fa una primera sensació de dispersió quan es vol llegir tot seguit, *i ara l'article següent de què parlarà?* Però és que una revista no se suposa que s'hagi de llegir com un assaig o com una novel·la, de la primera pàgina fins a l'última; tampoc no se suposa que s'hagin de llegir tots els articles ordenadament tal com estan disposats, ni encara, no se suposa ni que s'hagin de llegir tots els articles, malgrat que s'intueixi que el llistó de qualitat és alt, com aquí. Tanmateix, en aquest cas, l'exercici de llegir tots els articles en l'ordre en què estan disposats permet copsar que el volum té una coherència com a tot, permet fer-se una idea bastant completa de la problemàtica i, finalment, permet adonar-se que,

* Montserrat Serra Figueras, TERMCAT.

en general, tots els articles segueixen un mateix esquema: primer, descripció de la situació lingüística i jurídica del cas; segon, problemes que planteja la comunicació jurídica en aquesta situació; tercer, algunes reflexions, i quart, s'apunten algunes possibles solucions.

Voldríem destacar alguns articles que ens han semblat especialment interessants. El primer article de la revista, de Jean-Claude Gémard, és de caire introductori i situa la traducció i la terminologia jurídiques en el món d'avui. Parla de la jurilingüística, una disciplina d'orientació aplicada nascuda al Canadà fa trenta anys i que es pot definir com l'aplicació d'un tractament lingüístic al text jurídic; té a veure, doncs, amb la forma del text, no amb el contingut.

En segon lloc, l'article d'Abolou Camille Roger (*Le discours juridique en Afrique noire*), que planteja els problemes bàsics de la comunicació jurídica als països subsaharians. En aquests països es dona la situació d'un monolingüisme jurídic davant d'un multilingüisme de la societat i d'una multiplicitat de les fonts del dret; hi conviuen la rigidesa del dret formal occidentalitzat i el dret tradicional comunitari, i es mouen entre la legalitat dels drets importats i la legitimitat dels drets tradicionals. Això provoca interferències jurídiques, normes jurídiques híbrides, el que ell anomena *interjuridicitat* (*interjuridicité*), que fan necessària una renovació de la traducció i la creació de terminologies jurídiques per a assegurar la transmissió d'informació jurídica bo i respectant les cultures jurídiques africanes.

L'article de Mathieu Devinat, *Le bijuridisme et le bilingüisme canadiens*, descriu la situació al Canadà, país oficialment bilingüe i bijurídic, que exemplifica els desafiaments metodològics i terminològics relacionats amb el reconeixement de dues llengües i dos sistemes jurídics al si d'un mateix ordre jurídic. En la pràctica del dret, és difícil d'integrar el bilingüisme i el bijuridisme sense tenir un coneixement expert d'ambdues cultures jurídiques. D'aquí la importància de disposar de diccionaris i de vocabularis jurídics, l'elaboració dels quals, en el cas del Canadà, ha rebut el suport financer del govern federal.

Un altre article molt interessant és el d'Alain Guillaume, que tracta de la situació de diglòssia entre francès i crioll a Haití. La societat haitiana, explica, està marcada per una sèrie de dicotomies fetes d'oposicions extremes i constants que, en dret, es manifesten a través d'un bilingüisme no igualitari (doncs, una diglòssia) i d'un bijuridisme també no igualitari: una tradició jurídica escrita, sobretot en francès, i una tradició jurídica oral, que s'expressa

en crioll i a la qual no s'atorga cap valor jurídic, tot i que regeix molts aspectes de la vida social. A això cal afegir que el dret escrit no està disponible en crioll. L'expressió del dret haitià en crioll és ara una obligació constitucional que, tot i tenir un alt cost econòmic, és essencial per al desenvolupament d'un país veritablement integrat. El conjunt de la població no és bilingüe, i a part la llengua criolla és portadora d'una sèrie de valors i de càrrega simbòlica que no pot sinó enriquir el dret haitià.

Simon Taylor a *The European Union and National Legal Languages: an Awkward Partnership?*² exposa els problemes de traducció de la legislació europea a les diferents llengües oficials i de transposició als diferents sistemes jurídics. Analitza diferents maneres de minimitzar les distorsions en el context europeu, tenint en compte que l'harmonització del dret dels diferents estats membre en diferents àmbits del dret és un aspecte essencial en el procés d'integració europea.

Finalment, l'article de Philippe Gréciano, *Critique de la traduction dans les procès Khmers Rouges* descriu la situació del judici del tribunal internacional encarregat de jutjar els crims contra la humanitat comesos pel règim de Pol Pot. Durant aquest judici hi ha hagut infraccions del dret a la traducció molt greus i repetides. El dret a la traducció té un objectiu judicial precís, que és aconseguir una informació veritable, real i autèntica en un temps raonable. En aquest cas, els acusats no han disposat de les garanties mínimes (per exemple, temps i mitjans adequats per a preparar la defensa, ja que, malgrat que el tribunal reconeix tres llengües oficials amb el mateix valor, només s'ha traduït una part de la documentació), per la qual cosa l'autor considera que el judici ha quedat fora dels límits raonables dels estàndards internacionals en matèria de dret.

En resum, aquest número de la *Revue* és de lectura del tot recomanable tant per a lingüistes aplicats (terminòlegs i traductors) com per a juristes interessats en les situacions de multilingüisme.